

KOSOVSKI PENZIJSKI ŠTEDNI FOND

PENZIJSKA SREDSTVA

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I FINANSIJSKI IZVEŠTAJI

Na dan i za godinu koja je završena 31 decembra 2013

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
IZVEŠTAJ O FINANSIJSKOM STANJU.....	3
IZVEŠTAJ O SVEOBUHVAATNOM DOBITKU	4
IZVEŠTAJ O PROMENAMA U NETO SREDSTVA DOPRINOSIOCA.....	5
IZVEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE	6
NAPOMENE FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA	7-26

Izveštaj Nezavisnog Revizora

Grant Thornton LLC
Rr. Rexhep Mala 18
10 000 Prishtina
Kosovo

T +381 38 247 771
T +381 38 247 801
F +381 38 247 802
www.grant-thornton.com.mk

Upravnom Odboru Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda

Obavili smo reviziju priloženih finansijskih izveštaja Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda – Penzijska Sredstva (KPŠF-PS), koji obuhvataju izveštaj o finansijskom stanju na dan 31 decembar 2013, i izveštaj sveobuhvatnih prihoda, izveštaj o promenama na neto imovine i izveštaj o tokovima gotovine za godinu završenu na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i druge napomene informacije.

Odgovornost menadžmenta za finansijske izveštaje

Menadžment je odgovoran za pripremu i nepristrasnu prezentaciju ovih finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja, i za takve interne kontrole kako menadžment određuje je neophodno da se omogući priprema finansijskih izveštaja koji ne sadrže netačne materijalne prikaze, bilo iz razloga prevare ili grešaka.

Odgovornost Revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o finansijskim izveštajima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Međunarodnim Standardima Revizije. Ovi standardi zahtevaju da budemo u skladu sa etičkim zahtevima i da planiramo i izvršimo reviziju i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj meri, uverimo da finansijski izveštaji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje izvršavanje procedura cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i obelodanjivanjima u finansijskim izveštajima. Odobrene procedure su zasnovani na prosuđivanju revizora, uključujući i procenu rizika da finansijski izveštaji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, bilo iz razloga prevare ili grešaka. Prilikom procene ovih rizika, revizor razmatra unutrašnju kontrolu koja je relevantna za pripremu i nepristrasnog prikaza finansijskih izveštaja u cilju osmišljavanja o revizorskih postupaka koje su odgovarajuće u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti unutrašnjih kontrola entiteta. Revizija takodje uključuje ocenu primenjenih računovodstvenih politika i prihvatljivost računovodstvenih procena koje je izvršilo menadžment, kao i opštu ocenu opšte prezentacije finansijskih izveštaja.

Mi verujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da obezbeđuju osnovu za naše revizorsko mišljenje.

Revizorsko Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju istinitu i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsko stanje Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda – Penzijska Sredstva na dan 31 decembar 2013, i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završila na taj dan u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja.

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na napomenu 17 uz finansijske izveštaje koji opisuju da naplaćeni doprinosi od učesnika u iznosu od 12,849,215 EUR nisu pripisani na račune pojedinih učesnika na dan 31 decembar 2013. Na dan 31 decembar 2012 iznos nepropisan na račune pojedinih učesnika je bio 17,544,647 EUR. Tokom 2013 KPŠF je pripisao iznos od 4,575,373 EUR na račune pojedinih učesnika od iznosa ne pripisanih na dan 31 decembar 2012. Naše mišljenje nije kvalifikovano u pogledu ovog pitanja.

Ovaj izveštaj je prevod originalne verzije na engleskom jeziku, u slučaju odstupanja, neusklađenosti će nadjačati verzija na engleskom jeziku.

Grant Thornton LLC

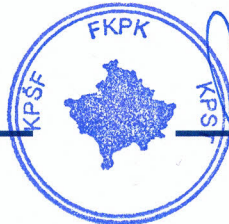
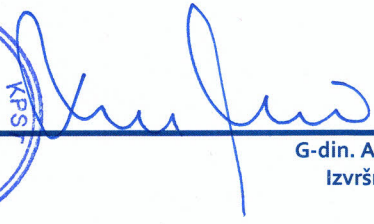
Priština, Kosovo

16 april 2014

	Napomene	Na dan 31. decembar 2013	Na dan 31. decembar 2012
		EUR	EUR
Imovina			
Novac u banci	4	209,646,903	27,328,138
Doprinosi i druga potraživanja	5	7,869,239	7,791,087
Investicije na raspolaganju za prodaju	6	650,832,621	666,319,389
Investicije u bankarskim depozitama	7	-	16,428,599
Investicije sa fiksnim rokom dospeća	8	53,122,905	30,048,996
		921,471,668	747,916,209
Obaveze			
Obaveze prema KPŠF– Operacije	9	294,010	414,306
Obaveze za otkupljene jedinice	10	112,347	9,324
Ne-doprinosi	11	13,334	4,892
		419,691	428,522
Neto imovina doprinosioca		921,051,977	747,487,687

Odobreno za objavljivanje od Upravnog odbora i rukovodstva KPŠF i potpisano u njihovo ime dana 16 aprila 2014.

 Dr. Ymer Havolli
 Predsedavajući Upravnog odbora

 G-din. Adrian Zalli
 Izvršni direktor

 G-din. Vërshim Hatipi
 Zamenik direktora - Finansije i IT

Prateće napomene od 1 do 20 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2013	Za godinu završenu 31 decembar 2012
		EUR	EUR
Prihodi			
Revalorizacija investicija na raspolaganju za prodaju - neto	12	67,528,194	53,014,121
Prihodi od kamata investicija sa fiksnim rokom dospeća	13	430,207	588,875
Prihodi od kamata investicija u bankarskim depozitima	7	173,172	573,471
Prihodi kamata od bankarskih tekućih računa	14	-	7,603
Ostali prihodi	15	3,000,000	-
		71,131,573	54,184,070
Troškovi			
Naknade za upravljanje na teret računa učesnika	16	(4,599,464)	(3,997,932)
		(4,599,464)	(3,997,932)
			-
Povećanje neto sredstava doprinosioca		66,532,109	50,186,138

Prateće napomene od 1 do 20 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Doprinosi Učesnika	Zadržani Dobitak	Ukupno
	EUR	EUR	EUR
Na dan 31 januar 2012	595,037,412	346,912	595,384,324
Doprinosi	113,557,262	-	113,557,262
Otkup jedinica zbog povlačenja štednje	(8,351,238)	(329,844)	(8,681,082)
Otkup jedinica zbog refundacija	(2,832,793)	(126,162)	(2,958,955)
Povećanje neto sredstava doprinosioca	-	50,186,138	50,186,138
Na dan 31 decembar 2012	697,410,643	50,077,044	747,487,687
Doprinosi	119,291,741	-	119,291,741
Otkup jedinica zbog povlačenja štednje	(9,674,931)	(1,074,936)	(10,749,867)
Otkup jedinica zbog refundacija	(1,438,393)	(71,300)	(1,509,693)
Povećanje neto sredstava doprinosioca	-	66,532,109	66,532,109
Na dan 31 decembar 2013	805,589,060	115,462,917	921,051,977

Napomena. Zadržani dobitak i nominalni doprinosi učesnika (primljeni ili otkupljeni) su prikazane odvojeno u Izveštaju o promenama u ovim finansijskim izveštajima. U izveštaju o promenama u finansijskim izveštajima za godinu završenu 31. decembra 2012, gore navedene su bile zajednično predstavljene.

Prateće napomene od 1 do 20 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2013	Za godinu završenu 31 decembar 2012
		EUR	EUR
Tok gotovine od operativnih aktivnosti			
Profit za godinu		66,532,109	50,186,138
<i>Kretanje radnog kapitala:</i>			
Povećanje plativih naknada	9	59,651	1,666
Povećanje obaveza za ne-doprinosi	11	8,442	1,921
Neto tok gotovine od operativnih aktivnosti		66,600,202	50,189,725
Tok gotovine od investicionih aktivnosti			
Smanjenje / (Povećanje) investicija na raspolaganju za prodaju		15,486,768	(133,352,691)
(Povećanje) investicija sa fiksnim rokom dospeća		(23,073,909)	(11,204,203)
(Povećanje) / Smanjenje investicija u bankarskim depozitama		16,428,599	(573,471)
Neto tok gotovine od investicionih aktivnosti		8,841,458	(145,130,365)
Tok gotovine od finansijskih aktivnosti			
Uplaćeni doprinosi učesnika		119,156,250	113,038,633
Povlaćene štednje		(10,711,142)	(8,681,081)
Refundacije		(1,568,003)	(2,825,372)
Neto tok gotovine od finansijskih aktivnosti		106,877,105	101,532,180
Povećanje gotovine i njegovih ekvivalenata			
Gotovina i njegovi ekvivalenti početkom godine		27,328,138	20,736,598
Gotovina i njegovi ekvivalenti na kraju godine	4	209,646,903	27,328,138

Prateće napomene od 1 do 20 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

1 UVOD

Kosovski Penzijski Štedni Fond (u daljem tekstu: "KPŠF") registrovan u adresi: Ul. Agim Ramadani Br. 10, 10000 Priština, Republika Kosovo, brojom registracije 90000225; osnovan je Uredbom UNMIK-a br. 2001/35 od 22. decembra 2001. godine, koja je kasnije izmenjena i dopunjena Uredbom br. 2005/20, a zatim ponovo izmenjena Zakonom br. 03/L-084 Republike Kosova, i dalje dopunjen Zakonom br. 04/L-101 Republike Kosovo, a zadnja dopunjena sa dodacima i promenama Zakonom Br. 04/L-168; kao ne-za-profit finansijska institucija, čija je jedina i isključiva svrha upravljanje individualnim računima za penzionu štednju kroz obezbeživanje smotrenih investicija i staranje o penzionoj aktivni i uplaćivanje prinosa na pojedinačne račune radi plaćanja anuiteta za penzionu štednju, kao poverenik koji postupa u ime učesnika i korisnika.

Zakon Br. 04/L-101 obezbeđuje program KPpenzione štednje koji se finansira iz uplaćenih doprinosa zaposlenih i njihovih poslodavaca, a kojim upravlja i investira KPŠF. U okviru ovako definisanog sistema doprinosa, svi zaposleni stalni stanovnici Kosova i njihovi poslodavci su obavezni da uplaćuju penzijske doprinose. KPŠF vodi individualne račune za svakog učesnika na koje se uplaćuju doprinosi i povratak od investicija.

KPŠF nadgleda Upravni Odbor koji se sastoji od eksperata za investicije i penzije kao i predstavnika zaposlenih i poslodavaca Kosova. Jedan član bez prava glasa zastupa interese Vlade.

Direktor i 25. stalno zaposlenih radnika upravljali su svakodnevnim operacijama KPŠF-a tokom 2013. godine (2012: 25 stalno zaposlenih).

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

2.1 Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji KPŠF-PS su pripremljene u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

2.2 Osnova za pripremu

KPŠF-PS vodi knjigovodstvenu dokumentaciju i priprema finansijske izveštaje prema pravilima istorijskog troška izmenjenih revalorizacijom finansijskih sredstava, finansijskih obaveza i nekretnina, postrojenja i opreme. Gde je bilo neophodno, uporedni podaci su reklasifikovani u cilju usaglašavanja sa prezentacijom tekuće godine

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja

(a) Novi i revidirani standardi na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2013

Određeni novi i revidirani standardi su na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2013. Informacije o tim novim standardima su prikazane u nastavku.

MSFI 10 'Konsolidirani finansijski izveštaji' (MSFI 10)

MSFI 10 zamjenjuje MRS 27 'Konsolidirani i odvojeni finansijski izveštaji' (MRS 27) i KIS 12 'Konsolidacija - entiteti posebne namene'. MSFI 10 revidira definiciju kontrole i pruža široko novu usmerivanje za njenu primenu. Ti novi zahtevi imaju potencijal da utiču na investirane KPŠF-PS koji se smatraju kao podružnice (subsidiarne organe) i stoga promene obim konsolidacije. Međutim, zahtevi o postupcima konsolidacije, računovodstvo na promene u manjinskim interesima i računovodstvo za gubitak kontrole nad podružnicama ostaju isti.

Menadžment je pregledao svoje procene kontrole u skladu sa MSFI 10 i zaključio je da nema uticaja na klasifikaciju (kao podružnice ili na drugi način) bilo kojih postojećih investiranih od KPŠF-PS održanih u periodu ili uporednim periodima obuhvaćenim ovim finansijskim izveštajima.

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(a) Novi i revidirani standardi na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2013 (nastavak)

MSFI 11 'Zajednički aranžmani' (MSFI 11)

MSFI 11 zamenjuje MRS 31 'Interesi u zajedničkim poduhvatima' (MRS 31) i KIS 13 'Zajednički kontrolisani entiteti – Nemonetarni doprinosi poduhvatioca'. MSFI 11 revidira kategorije zajedničkog aranžmana, i kriterijume za klasifikaciju u kategorije, sa ciljem bliže usklađivanja računovodstva sa pravima i obavezama investitora u vezi sa aranžmanom. Pored toga, mogućnost korišćenja proporcionalne konsolidacije za aranžmane klasifikovane kao zajednički kontrolisane entitete pod MRS 31 je eliminisan. MSFI 11 sada zahteva upotrebu metode kapitala za aranžmane klasifikovane kao zajednički poduhvati (kao i za investicije u pridružena društva).

Primena MSFI 11 ne utiče na finansijske izveštaje KPŠF-PS.

MSFI 12 'Objavljivanje interesa u drugim entitetima' (MSFI 12)

MSFI 12 integriše i čini konzistentne zahteve objavljivanja za različite vrste investicija, uključujući nekonsolidovane strukturirane entitete. MSFI 12 uvodi nove zahteve objavljivanja o rizicima kojima je izložen entitet od uključivanja sa strukturiranim entitetima.

Primena MSFI 12 ne utiče bitno na finansijske izveštaje KPŠF-PS.

Posledicne izmene MRS 27 'Odvojeni finansijski izveštaji' (MRS 27) i MRS 28 'Ulaganja u pridružena društva i u zajedničkim poduhvatima'

MRS 27 sada samo tretira odvojene finansijske izveštaje. MRS 28 donosi investicije u zajedničkim poduhvatima u svom obimu. Ipak, metodologija računovodstva kapitala u MRS 28 ostaje nepromenjena.

MSFI 13 'Procenjivanje fer vrednosti' (MSFI 13)

MSFI 13 pojašnjava definiciju fer vrednosti i daje odgovarajuća uputstva za detaljnije objavljivanje u vezi sa procenjenjem fer vrednosti. Isti ne utiče na koje stavke trebaju biti fer-procenzjeni. Delokrug MSFI 13 je širok i odnosi se na finansijske i nefinansijske stavke za koje MSFI zahtevaju ili dozvoljavaju procenjivanje fer vrednosti ili objavljivanja o procenjenju fer vrednosti, osim u određenim okolnostima.

MSFI 13 se primenjuje prospektivno za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2013. Njegovi zahtevi objavljivanja ne trebaju se primeniti na uporedne informacije u prvoj godini primene. KPŠF-PS je ipak prikazao kao uporedne informacije objavljivane u skladu sa MSFI 13 koje su ranije bile zahtevane sa MSFI 7 'Finansijski instrumenti: Objavljivanja'.

KPŠF je po prvi put primenio MSFI 13 u ovoj godini.

Izmene MRS 19 'Benefiti zaposlenih' (MRS 19)

Izmene MRS 19 napravili su niz promena u računovodstvu za benefite zaposlenih, najznačajniji od kojih se odnosi na planove definisanih benefita. Izmene:

- eliminišu 'metod koridora' i zahtevaju priznavanje procenjivanja (uključujući aktuarskih dobitaka i gubitaka) nastalih u izveštajnom periodu u Ostalim sveobuhvatnim prihodima;
- promenjuju procenjivanje i prezentaciju određenih komponenata troškova definisanih benefita. Neto iznos dobitak ili gubitak je utican otklanjanjem očekivanog prinosa na sredstva plana i komponenata sa kamatnim troškom, i njihovom zamenom sa neto kamatnim troškom ili prihodom na neto sredstva ili obaveze definisanih benefita;
- poboljšavaju objavljivanja, uključujući i dodatne informacije o karakteristikama plana definisanih benefita i srodnih rizika.

Primena izmena MRS 19 ne utiče na finansijske izveštaje KPŠF-PS.

---

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(b) Standardi, dodaci i tumačenja postojećih standarda koji još nisu na snazi i nisu usvojeni ranije od strane KPŠF

Na datum odobrenja ovih finansijskih izveštaja, određeni novi standardi, dodaci i tumačenja postojećih standarda su objavljeni od OMRS, ali još nisu na snazi i nisu usvojene ranije od strane KPŠF-PS.

Menadžment predviđa da će sva gore navedena tumačenja biti usvojena u računovodstvenim politikama KPŠF-PS u prvo razdoblje koje počinje nakon datuma stupanja na snagu iste. Informacije o novim standardima, dodacima i tumačenjima koji se očekuju da će biti relevantni za finansijske izveštaje KPŠF-PS su prikazani na nastavku. Neki drugi novi standardi i tumačenja su izdani ali se ne očekuje da će imati značajan uticaj na finansijska izveštaje KPŠF-PS.

MSFI 9 'Finansijski instrumenti' (MSFI 9)

OMRS ima za cilj da zameni MRS 39 'Finansijski instrumenti: Priznavanje i merenje' (MRS 39) u celosti sa MSFI 9. Do danas, poglavlja koja se bave sa: priznavanje, klasifikaciju, merenje i prestanak priznavanja finansijskih sredstava i obaveza su izdate. Još se razvijaju poglavlja koja se bave metodologijom umanjenja. Dalje, u novembru 2011, OMRS je provizorno odlučila da razmotri praviti ograničene izmene modela za klasifikaciju finansijskih sredstava u MSFI 9 da bi se obratili pitanja aplikacije. Menadžment tek treba da se proceni uticaj ovog novog standarda na finansijskim izveštajima KPŠF-PS. Menadžment ne očekuje da primeni MSFI 9 dok ne bude kompletan i njegov ukupni uticaj da se može proceniti.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA

3.1 Prepoznavanje prihoda i rashoda

Prihodi se sastoje od bruto prinosa finansijskih instrumenata čije priznavanje i merenje je obelodanjeno u odgovarajućim računovodstvenim politikama uključenih u ovoj napomeni, gde kamata bankarskih depozita je priznata na akrealnoj osnovi.

Troškovi se sastoje od dnevno ostvarenih naknada na nivou od određenih stopa koje KPŠF Operacije naplaćuje na bruto dnevna penziona sredstva.

3.2 Doprinosi

Doprinosi primljeni od doprinosilaca izračunaju se na akrealnoj bazi.

3.3 Povlačenje štednji i refundacije

Povlačene štednje, tj. Isplata benefita, doprinosiocima ili njihovim korisnicima, kao i refundacije pogrešnih doprinosa, obračunavaju se na period na koji se dešava otkup jedinica.

3.4 Finansijski instrumenti

Finansijska aktiva i pasiva koje se vode u izveštaj finansijskog stanjauključuju investicije, gotovinu, ekvivalente novca, plative račune i obaveze. Knjigovodstvene politike za priznavanje ovih stavki su objavljene u relevantnim knjigovodstvenim politikama koje su navedene u ovoj napomeni. Finansijski instrumenti su klasifikovani kao imovina, obaveze ili ekvitet u skladu sa suštinom odgovarajućeg ugovornog aranžmana. Kamata, dobit i gubici u vezi sa finansijskim instrumentima klasifikovanih kao imovina ili obaveze su vođeni kao neto prihod. Finansijski instrumenti su prebijani kada KPŠF-PS ima punovažno pravo da vrši prebijanje i namerava da izvrši poravnanje bilo uzimajući kao osnov neto iznos, ili da istovremeno realizuje aktivu i izvrši poravnanje duga.

3.5 Investicije

Svaka kupovina i prodaja obveznica knjiži se na dan trgovanja. Dan obavljene trgovine je dan kada KPŠF-PS preuzme obavezu da kupi ili proda imovinu.

Investicije sa fiksnim rokom dospeća

Investicije sa fiksnim rokom dospeća predstavljaju depozite sa fiksnim ili utvrđenim isplatama i fiksnim rokom dospeća za koje KPŠF-PS ima pozitivnu nameru i sposobnost da ih drži do roka dospelosti. Uročeni depoziti čiji su originalni rokovi dospeća do tri meseca klasifikuju se kao gotovinski ekvivalenti, dok su oni koji dospevaju u originalnom periodu od više od tri meseca klasifikovani kao investicije sa fiksnim rokom dospeća.

Kamata se obračunava po osnovu vremenskog prirasta, a kamata koja dospeva za naplatu se ogleda u drugim dospelim računima. Vladine ili blagajničke obveznice u vreme nabavke su procenjene prema sniženoj vrednosti sa kasnijim procenama sačinjene po amortizovanom trošku.

Investicije raspoložive za prodaju

Investicione vrednosnice u otvorenim zajedničkim fondovima koje poseduje KPŠF-PS, klasifikuju se kao raspoložive za prodaju. Knjigovodstvena vrednost ovih investicija se na početku vodi prema trošku koji predstavlja fer vrednost za investiciju.

Posle početnog knjiženja, investicije raspoložive za prodaju se ponovo procenjuju prema fer vrednosti ustanovljenom na osnovu kotiranih tržišnih cena na kraju tržišta na datum izveštavanja.

Procenjivanje fer vrednosti

Fer vrednost predstavlja cenu koja bi se dobila za prodaju neke imovine ili platila da bi se prenela neka obaveza na urednu transakciju između učesnika na tržištu na datum procenjivanja.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.5 Investicije (nastavak)

Financijski instrumenti mereni po fer vrednosti

Financijska imovina merena po fer vrednosti u izveštaju finansijskog stanja iskazuje se u skladu s hijerarhijom fer vrednosti. Ova hijerarhija skuplja finansijske imovine i obveze u tri razine koje se temelje na značaju ulaznih podataka koji se koriste tekom merenja fer vrednosti finansijske imovine:

- Razina 1: Navedene cene (ne prilagođene) na aktivnim tržištima za identične imovine ili obveze;
Razina 2: Drugi ulazni podaci, osim navedenih cena, uključeni u razinu 1, koji su dostupni za promatranje imovine ili obveze direktno (tj. cene) ili indirektno (tj. izrađeni od cene); i
Razina 3: Ulazni podaci o imovinu ili obvezu koje se ne temelju na dostupnim podacima za promatranje tržišta.

Na izveštajnim datumima, finansijski instrumenti KPŠF-PS merene po fer vrijednosti, objašnjeni su na sledeći način:

Klasa ulaganja	Razina	Na dan	Na dan
		31 decembar 2013	31 decembar 2012
		EUR	EUR
Investicije na raspolaganju za prodaju	1	650,832,621	666,319,389

Nije bilo kretanje sredstava između nivoa tokom godina završenih 31 decembra 2013 i 2012.

Umanjivanje

Umanjivanje investicija se priznaje u izveštaju sveobuhvatih prihoda kada postoji stalno umanje njihove vrednosti.

3.6 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Za potrebe tokova gotovog novca, gotovinu i gotovinske ekvivalente čine gotov novac u ruci i u bankama i kratkoročni depoziti sa originalnim rokom dospeća od tri meseca ili manje. Izuzetak su investicije u bankarskim depozitima bez datuma dospeća ali sa prethodnim objavnim rokom koje Upravni odbor ne namerava da ih otkupi.

3.7 Oporezivanje

KPŠF penzijska sredstva su izuzete od plaćanja poreza na dobit korporacija.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom

Obaveze prema učesnicima KPŠF-PS su uvek jednaka sa vrednost neto imovine učesnika, tj. ne postoji raskorak finansiranja za buduće koristi, što je razlog zašto aktuarne procene se ne rade od strane KPŠF-PS. Obaveze KPŠF-PS nisu sastojane od finansijskih instrumenata, npr. pozajmljenih sredstava od drugih finansijskih institucija, zbog čega upravljanje rizicima za deo obaveza KPŠF-PS se ne smatra neophodnim.

Kada se radi o proceni rizika finansijskih instrumenata koji čine dio imovine KPŠF-PS, ogromna većina investicija se vrše kroz otvorene instrumente, što praktično znači da funkcija svakodnevnog upravljanja rizikom je ustupljena pružiocima otvorenih instrumenta. Kao rezultat toga, finansijska sredstva KPŠF-PS su direktno izloženi samo ograničenom broju rizika (pretežno cenovnom riziku) i to sa ograničenim delom sredstava, koje Upravni odbor nastoji da upravlja putem politike investiranja.

Investiciona politika pre svega zahteva za uložena sredstva, bilo direktno ili indirektno, da su veoma raznovrsne preko emitenata i klasa sredstava, kao i preko investicionih pristupa otvorenih investicionih fondova (vozila). Dalje, kao način da se upravlja direktnim rizicima politika postavlja ograničenja u pogledu udela sredstava koji se mogu ulagati u instrumente date klase sredstava (Vozila suštinski od akcija: 50%; Vozila višeklasnih sredstava: 40%; Vozila suštinski od obveznica: 30%; i Vozila tržišta novca i blagajničkih obveznica Kosova: 10%); kao i ograničenja u pogledu udela sredstava koji se mogu ulagati u instrumente datog investicionog pristupa (Vozila smernog povratka / Neprilagođene za rizik: 55%; Vozila sa Ciljem rizika / Upravljanjem rizika / Absolutnog povratka: 40%; i Vozila Čistog prihoda: 25%). U tom okviru Upravni odbor donosi odluke da li da se poveća ili smanji izlaganje u određeno vozilo zavisnos od učinka i portfelja vozila ili korelaciji vozila sa drugim vozilima, kao i od uverenja za kratki i srednji rok o izgledima za datu klasu sredstava i dati investicioni stil vozila. Sam KPŠF se ne angažuje u ugovorima unapred, svopovima i derivata u cilju upravljanja i kontrolisanja tih rizika za imovinu KPŠF-PS.

Odeljenje za finansije KPŠF kvartalno analizira usklađenost direktnih, kao i indirektnih ulaganja kroz otvorene investicione fondove, sa politikom investiranja KPŠF-a. Rizici i volatilnost direktnih i indirektnih plasmana se takođe procenjuju na kvartalnom nivou. Nalazi su pregledani od strane Komisije za Investicije Upravnog odbora KPŠF-a i služe kao pomoć za donošenje investicionih odluka.

U nastavku su dati standardni rizici kojima su finansijska sredstva KPŠF-PS direktno bile izložene na dan izveštavanja:

3.8.1 Devizni rizik

Na datum izveštavanja direktni plasmani u obveznicama kosovskog Trezora su denominirani u evrima. Kao način upravljanja valutnim rizikom putem otvorenih investicionih fondova, politika investiranja KPŠF-a dozvoljava samo do 10 odsto sredstava KPŠF-PS da budu uložene u otvorene investicione fondove koji nisu denominovane u evrima i ne pružaju evro hedžing.

Sve investicije KPŠF-PS kroz otvorene fondove su denominirane u evrima ili pružaju evro hedžing; gde upravljači ovih fondova koriste devizne derivate za upravljanje i kontrolu deviznog rizika.

	Na dan 31 decembar 2013		Na dan 31 decembar 2012	
	Sredstva	Obaveze	Sredstva	Obaveze
	EUR	EUR	EUR	EUR

Direktna izloženost valutama/ ne hedžiran

USD	-	-	33,028,458	-
Ukupno	-	-	33,028,458	-

Kao rezultat toga što nema direktne izloženosti deviznom riziku na datum izveštavanja nije se izvodila analiza osetljivosti o efektima smene valute na sveobuhvatnoj dobiti za godinu završenu 31 decembra 2013. Međutim, 10% povećanje ili smanjenje u odnosu USD-EUR na dan uporednog izveštavanja bi rezultiralo na 3,302,846 EUR povećanje odnosno smanjenje sveobuhvatnog dobitka za godinu završenu 31 decembra 2012.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.8.2 Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik da će fer vrednost ili budući tokovi gotovine finansijskog instrumenta fluktuirati usled promena tržišnih kamatnih stopa. Na dan izveštavanja KPŠF-PS ima direktne investicije koje se drže do dospeća sa fiksnom kamatnom stopom, a nema direktnih ulaganja u vrednosne hartije sa varijabilnim kamatnim stopama.

	Na dan 31 decembar 2013		Na dan 31 decembar 2012	
	Sredstva	Obaveze	Sredstva	Obaveze
	EUR	EUR	EUR	EUR
Fiksna stopa				
Investicije sa fiksnim rokom dospeća	53,122,905	-	30,048,996	-
Investicije u bankarsim depozitima	-	-	16,428,599	-
Ukupno	53,122,905	-	46,477,595	-

3.8.3 Rizik likvidnosti

Prosečni mesečni otkupi od KPŠF-PS kroz isplate beneficija i refundacija za godinu koja se završava 31. decembra 2013 iznosili su 1,021,630 EUR (2012: 970,003 EUR). Prosečni mesečni ulazni doprinosi za godinu u iznosu od 9,940,978 EUR (2012: 9,418,886 EUR), nastavljaju da budu mnogo veći nego mesečni izlasci.

Investicije putem otvorenih instrumenata mogu se otkupiti u roku od 1-30 dana, i sve investicije sredstava KPŠF-PS na obveznice Trezora Kosova dospevaju manje od godinu dana od datuma izveštavanja.

3.8.4 Cenovni rizik

Uprkos umerenom smanjenju osetljivosti u odnosu na prethodnu godinu, na promene u fer vrednosti investicija raspoloživih za prodaju preko otvorenih instrumenata, cenovni rizik ostaje najznačajniji direktni faktor rizika za uložena sredstva KPŠF-PS. KPŠF-PS kroz investicione politike pokušava da upravlja ovim rizikom diversifikujući ulaganja u ne povezanim otvorenim instrumentatima, koji zauzvrat imaju u svojim portfeljima različite klase sredstava i imaju različite investicione načine i ciljeve.

Analiza osetljivosti na promene cena otvorenih instrumenata

Da su cene otvorenih instrumenata bila 5% viša / niža na dan izveštavanja, neto sredstva koja pripadaju doprinosiocima bi se povećala za 32,544,256 EUR ili odnosno smanjila za 32,538,061 EUR (2012: povećan za 34,770,707 EUR ili odnosno smanjen za 31,461,440 EUR).

Analiza osetljivosti na promene cene akcija u portfelju otvorenih instrumenata

Indirektna izloženost akcijama u okviru otvorenih instrumenata iznosio je 404,325,510 EUR, odnosno 44.3% od sredstava KPŠF-PS (2012: EUR 357,202,310 ili 48.3%). Ovaj rizik je mnogo manji od direktnog cenovnog rizika samih otvorenih instrumenata, pri čemu ako bi cene akcija u okviru otvorenih instrumenata bile 5% više/niže na dan izveštavanja, neto sredstva koja pripadaju doprinosiocima bi se povećala za 19,305,378 EUR ili odnosno smanjila za 19,301,131 EUR (2012: povećala za 18,831,948 EUR ili odnosno smanjen za 16,673,962 EUR).

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.8.5 Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za KPŠF-PS ukoliko kupac ili ugovorna stranka finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze. Sredstva KPŠF-PS su direktno izložene samo u hartijama Vlade Kosova, koje još uvek su ne-rangirane; međutim, zbog toga što zakon na snazi kategoriše obveznice kosovskog trezora u najboljoj kategoriji, isto to radi i KPŠF-PS.

KPŠF-PS smatra kreditni rizik kao veoma mali za investicije KPŠF-PS imajući u obzir ogromnu raznolikost izdavalaca, kao i rejting dužničkih instrumenata u portfeljima otvorenih instrumenata.

Dole su navedeni su rejtinzi otvorenih fondova ili njihovih rukovodilaca sa kojima je KPŠF-PS imala ulaganja na dan 31. decembra 2013.

Fond	Rejting	Opis rejtinga
Vanguard – GSIF	Nema rejting	-
AXA – GILB	Srebran Rejting fonda od strane S&P	Fond pokazuje visoke standarde kvaliteta u svom sektoru na osnovu njegovog investicionog procesa i konzistentnost performansi rukovodstva u odnosu na fondovima sa sličnim ciljevima
BNY Mellon – RRF	Platinast Rejting fonda od strane S&P	Fond pokazuje najviše standarde kvaliteta u svom sektoru na osnovu njegovog investicionog procesa i konzistentnost performansi rukovodstva u odnosu na fondovima sa sličnim ciljevima
Aquila – RP7	Zlatan Rejting fonda od strane S&P	Fond pokazuje veoma visoke standarde kvaliteta u svom sektoru na osnovu njegovog investicionog procesa i konzistentnost performansi rukovodstva u odnosu na fondovima sa sličnim ciljevima
Schroders – SISF	Superioran M1- Rejting rukovodioca od strane Fitch	Upravnik sredstava operacije pokazuje najmanju osetljivost nadpropostima uprave operacija i investicija
ECM – DEC	BBB- Rejting fonda od strane Fitch	Niža srednja ocena

4 Novac u banci

	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
	EUR	EUR
U Centraloj banci Republike Kosovo (CBK)	209,646,903	27,328,138
Ukupan novac u banci	209,646,903	27,328,138

5 Doprinosi i druga potraživanja

	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
	EUR	EUR
Dospeli doprinosi	7,869,239	7,733,747
Dospeli rabati od otvorenih instrumenata	-	57,340
Ukupno doprinosi i drugih potraživanja	7,869,239	7,791,087

Dospeli doprinosi odnose se na doprinose koji su primljeni na uplatni račun do 18-og tekućeg meseca (2012: do 18-og) a nisu pretvorene u jedinice na dan izveštavanja.

6 Investicije na raspolaganju za prodaju

	Napomene	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
		EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	313,444,532	272,937,641
BNY Mellon – RRF	6.2	133,139,594	83,960,682
AXA – GILB	6.3	57,478,701	115,609,533
Schroders – SISF	6.4	96,379,844	64,758,425
Aquila – RP7	6.5	26,986,630	73,938,085
State Street – EMIF	6.6	-	33,028,458
ECM – DEC	6.7	23,403,320	22,086,565
Ukupne investicije na raspolaganju za prodaju		650,832,621	666,319,389

6 Investicije na raspolaganju za prodaju (nastavak)

6.1 Vanguard Investment Series plc- Global Stock Index Fund Euro hedged (ISIN: IE00B03HD316)

	2013		2012	
	Jedinice	EUR	Jedinice	EUR
Na dan 1 januar	25,211,077	272,937,641	21,477,270	203,454,179
Investicije tokom godine	3,205,132	42,000,000	3,677,726	37,600,000
Otkupi tokom godine	(5,803,337)	(75,000,000)	-	-
Reinvestiranje rabata	65,824	818,992	56,081	578,666
Revalorizacija – Povećanje	-	73,873,421	-	32,253,908
Odbijena naknada	-	(1,185,522)	-	(949,112)
Na dan 31 decembar	22,678,696	313,444,532	25,211,077	272,937,641

Fond teži da obezbedi dugoročan rast kapitala praćenjem poslovanja Morgan Stanley Capital International (MSCI), World Free Index, tržišnog ponderisanog indeksa zasnovanog na veličinu kapitala kompanija u razvijenim zemljama. Investiciona politika Global Stock Index Fund usmerena je pretežno ka cilju da se investira u obične akcije. Investicije KPŠF u ovaj Fond pripisane su po valutnom ekvivalentu neto vrednosti imovine po deonici na relevantni dan poslovanja. Fond ne isplaćuje nikakve dividend, stoga sva dobit se ogleda u neto vrednost sredstava fonda. Neto povraćaj za godinu koja je završena 31 decembra 2013 godine je bio 27.66% (2012: 14.28%). Naknada za upravljanje obračunava se dnevno po godišnjoj stopi od 0.25% od vrednosti aktive (2012: 0.40%; 1 januar do 2 decembra 2013: 0.40%). Fond takođe daje rabat od 48.0% od naknade za upravljanje (2012: 62.5%; 1 januar do 2 decembra 2013: 67.5%), koja se reinvestira u sledećem mesecu, što za rezultat ima da neto naknada za upravljanje koje naplaćuje fond iznosi 0.13% od vrednosti sredstava (2012: 0.15% sredstava). Putem otkupa od fonda u toku godine 2013 realizovani su dobitci u vrednosti od 15,608,172 EUR.

6.2 BNY Mellon - Real Return Fund (ISIN IE00B504KX99)

	2013		2012	
	Jedinice	EUR	Jedinice	EUR
Na dan 1 januar	77,533,181	83,960,682	48,871,078	50,361,646
Investicije tokom godine	39,987,866	45,000,000	28,662,103	30,500,000
Revalorizacija – Povećanje	-	4,178,912	-	3,099,036
Na dan 31 decembar	117,521,047	133,139,594	77,533,181	83,960,682

Na dan 31 decembra 2013, KPŠF-PS investicije su imale 117,521,047 akcija u BNY Mellon Real Return Fund. Fond je sredstvo sa apsolutnim povraćajem koji ulaže sredstva mešovito u obveznicama i akcijama. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Neto prihod za godinu koja se završava 31 decembra 2013 bio je 4.62% (2012: 5.08%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.70% vrednosti sredstava, a odvojeno se plaća preko fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava; ali s početkom od 1. januara 2013 kada je vrednost nominalnih investicija u bilo koji dan 100 miliona evra ili više onda se godišnja naknada smanji na stopi od 0.60% sredstava. Ukupna naknada ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2013. iznosi 763,930 EUR (2012: 485,001 EUR).

6 Investicije na raspolaganju za prodaju (nastavak)

6.3 AXA - Global Inflation Linked Bonds Eur (ISIN LU0227145629)

	2013		2012	
	Jedinice	EUR	Jedinice	EUR
Na dan 1 januar	813,865	115,609,533	631,954	84,909,413
Investicije tokom godine	68,885	10,000,000	181,911	25,500,000
Otkupi tokom godine	(449,472)	(60,000,000)	-	-
Reinvestiranje rabata	262	35,263	-	-
Revalorizacija – Povećanje / (Smanjenje)	-	(7,693,843)	-	5,586,105
Odbijena naknada	-	(472,252)	-	(385,985)
Na dan 31 decembar	433,540	57,478,701	813,865	115,609,533

Do 31 decembra 2013, investicije KPŠF-PS su bile sastojene od 433,540 akcija na AXA Global Inflation Linked Bound Fund, vodeći svetski menadžer sredstava. Fond je sredstvo sa apsolutnim povraćajem koji ulaže u trezorskim i korporacijskim obveznicama sa zaštitom za globalnu inflaciju. Fond ne plaća dividendu, dok se svi dobitci odražavaju u neto vrednosti sredstava fonda. Neto prihod za godinu završenu 31. decembra 2013 bio je -6.67% (2012: 5.72%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.40% vrednosti aktive (2012: 0.40%); ali s početkom od 1. maja 2013 kada vrednost plasmana je veća od 50 miliona evra, rabat od godišnji stope od 5% sredstava se obračuna dnevno i reinvestira se u sledećem mesecu, što učini neto naknadu fonda u godišnjoj stopi od 0.35% sredstava. Putem otkupa od fonda realizovani su dobitci u vrednosti od 3,735,179 EUR.

6.4 Schroders - International Strategic Bond Euro Hedged (ISIN LU0201324265)

	2013		2012	
	Jedinice	EUR	Jedinice	EUR
Na dan 1 januar	438,594	64,758,425	438,594	59,964,591
Investicije tokom godine	200,445	30,000,000	-	-
Revalorizacija – Povećanje	-	1,621,419	-	4,793,834
Na dan 31 decembar	639,039	96,379,844	438,594	64,758,425

Schroders International Strategic Bond Fund je zajednički fond sa sedištem u Luksemburgu koji posluje kroz investicije u portfelj obveznica i druge hartije od vrednosti sa fiksnim ili promenljivim povraćajem denominovane u različite valute koje izdaju vlade, vladine agencije i međunarodne agencije, te korporacije širom sveta. Fond ne isplaćuje dividende, pa se stoga sva dobit ogleda ponudačku cenu fonda. Povratak za godinu koja je završena 31. decembra 2013. je bio 2.15% (2012: 7.99%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava u tromesečno po godišnjoj stopi od 0.50% vrednosti imovine (2012: 0.50%), i isplaćuje se odvojeno preko fakture, to jest ne umanjuje vrednost active; ali s početkom od 1. maja 2013 kada vrednost plasmana je veća od 100 miliona evra, godišnja stopa od 0.45% od sredstava će se obračunati; što nije bilo aplikativno tokom 2013. godine. Ukupan iznos naknada koji je plaćen ovom fondu za godinu završenu 31. decembra 2013 je 453,392 EUR (2012: 312,575 EUR).

6 Investicije na raspolaganju za prodaju (nastavak)

6.5 Aquila - AC Risk Parity 7 Fund (ISIN LU0554703917)

	2013		2012	
	Jedinice	EUR	Jedinice	EUR
Na dan 1 januar	685,082	73,938,085	493,731	50,641,026
Investicije tokom godine	92,885	10,000,000	191,351	20,000,000
Otkupi tokom godine	(511,815)	(52,000,000)	-	-
Revalorizacija – Povećanje / (Smanjenje)	-	(4,951,455)	-	3,297,059
Na dan 31 decembar	266,152	26,986,630	685,082	73,938,085

Na dan 31 decembra 2013, KPŠF-PS investicije su imale 266,152 akcija u Aquila - AC Risk Parity 7 Fund of Alceda Fund Management. Fond je sredstvo za apsolutni povraćaj, koji ulaže ogromnu većinu fonda u visoko ocenjene obveznice, a ostatak u buduće ugovore indeksa obveznica i akcija za hedžing svrhe. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Neto prihod za godinu koja se završava 31 decembra 2013 bio je - 6.05% (2012: 5.22%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od: 1.06% sredstava kada je iznos nominalnih investicija manji od 50,000,000 EUR; 0.96% sredstava kada je iznos nominalnih investicija između 50,000,000 EUR i 79,999,999 EUR; i 0.79% sredstava kada je iznos nominalnih investicija između 80,000,000 EUR i 99,999,999 EUR (2012: 0.96% sredstava), a odvojeno se plaća preko fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava. Ukupna naknada ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2013 iznosi 625,429 EUR (2012: 633,154 EUR). Putem otkupa od fonda realizovani su gubitci u vrednosti od 631,016 EUR.

6.6 State Street Global Advisors - Emerging Markets Equity Index Fund (ne objavljen)

	2013		2012	
	Jedinice	EUR	Jedinice	EUR
Na dan 1 januar	1,779,079	33,028,458	-	-
Investicije tokom godine	-	-	1,779,079	31,400,000
Revalorizacija – Povećanje / (Smanjenje)	-	(930,259)	-	1,628,458
Otkupi tokom godine	(1,779,079)	(32,098,199)	-	-
Na dan 31 decembar	-	-	1,779,079	33,028,458

Na dan 24. oktobra 2013. KPŠF je otkupio u celosti investicije na State Street Global Advisors (SSGA) Emerging Markets Equity Index Fund koji prati MSCI Emerging Markets Equity Index Fund. Fond ne plaća dividendu stoga sva dobit se ogleda u neto vrednosti aktive Fonda. Prihod za godinu do 24. oktobra 2013. je -2.82% (2012: 5.34%) godišnje. Naknada za upravljanje se svakodnevno obračunavala po godišnjoj stopi od 0.20% sredstava (2012: 0.20%), i plaćala se kvartalno preko fakture, to jest ne umanjujući vrednost aktive. Ukupan iznos naknada koje je plaćen ovom fondu za godinu završenu 31. decembra 2013. godinu jeste 51,450 EUR (2012: 52,168 EUR). Realizovani dobitci od prve investicije sve do potpunog otkupa su 698,199 EUR.

6 Investicije na raspolaganju za prodaju (nastavak)

6.7 European Credit Management Ltd - Diversified European Credit (ISIN XS0306910752)

	2013		2012	
	Jedinice	EUR	Jedinice	EUR
Na dan 1 januar	252,550	22,086,565	252,550	19,980,969
Revalorizacija - Povećanje	-	1,429,999	-	2,211,981
Odbijena naknada	-	(113,244)	-	(106,385)
Na dan 31 decembar	252,550	23,403,320	252,550	22,086,565

Na dan 31. decembra 2013. godine, investicije KPŠF-PS na tržištima hartija od vrednosti i kredita kroz portfelj Diversified European Credit ECM-a, menadžera sredstava sa sedištem u Londonu, iznosile su 252,550 jedinica. Ovo je aktivan fond koji traži najbolje ponude na tržištima obveznica i kredita u Evropi, i ima veći rizik od investicija na sličnim tržištima investicije KPŠF. Fond ne isplaćuje dividende, pa se stoga sva dobit ogleda u neto vrednosti imovine fonda. Neto povratak za godinu završenu 31. decembra 2013. je bio 4.85% (2012: 10.54%). Naknada za upravljanje obračunava se dnevno po godišnjoj stopi od 0.50% od vrednosti sredstava (2012: 0.50%), plus varijabilna naknada koja zavisi od uspešnosti poslovanja fonda u odnosu na referentnu vrednost Euribora.

6.8 Naknade i rabati otvorenih instrumenata

		Za godinu završenu 31 decembar 2013			Za godinu završenu 31 decembar 2012		
		Bruto naknada	Rabati	Neto naknada	Bruto naknada	Rabati	Neto naknada
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	1,185,522	(789,074)	396,448	949,112	(593,188)	355,924
BNY Mellon – RRF	6.2	763,930	-	763,930	485,001	-	485,001
AXA – GILB	6.3	472,252	(39,207)	433,045	385,985	-	385,985
Schroders – SISF	6.4	453,392	-	453,392	312,575	-	312,575
Aquila – RP7	6.5	625,429	-	625,429	633,154	-	633,154
State Street – EMIF	6.6	51,450	-	51,450	52,168	-	52,168
ECM – DEC	6.7	113,244	-	113,244	106,385	-	106,385
BNP Paribas – GLF ¹		-	-	-	53,264	-	53,264
Svega naknade i rabata otvorenih instrumenata		3,665,219	(828,281)	2,836,938	2,977,644	(593,188)	2,384,456

¹ Tokom 2012. godine KPŠF je otkupio u celosti investicije sa fonda BNP Paribas Global Liquidity Fund.

7 Investicije u bankarskim depozitama

	2013	2012
	EUR	EUR
Na dan 1 januar	16,428,599	15,855,128
Kamata	173,172	573,471
Otkupi depozita	(16,601,771)	-
Na dan 31 decembar	-	16,428,599

Tokom 2013 KPŠF je otkupio sve depozite KPŠF-PS sa NLB Prishtina. Depoziti su zarađivale godišnju kamatnu stopu od 3.50% (2012: 3.50%) mesečno ponderiranu, s iznosom od 16,500,000 EUR garantovanom preko zaloga državnih obveznica zemalja OECD-a. Kamate su bili plaćeni / reinvestirani poslednjeg dana svakog meseca.

8 Investicije sa fiksnim rokom dospeća

	Napomena	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
		EUR	EUR
Raiffeisen Bank Kosovo	8.1	-	16,120,085
Dužnički instrumenti trezora Kosova	8.2	53,122,905	13,928,911
Ukupno investicija sa fiksnim rokom dospeća		53,122,905	30,048,996

8.1 Raiffeisen Bank Kosovo

	2013	2012
	EUR	EUR
Na dan 1 januar	16,120,085	18,844,793
Kamata reinvestirana/obračunavana	81,895	412,216
Otkup dospelih depozita	(16,201,980)	(3,136,924)
Na dan 31 decembar	-	16,120,085

U toku 2013, sa zahtevom Raiffeisen Bank Kosovo, oročeni depozitni ugovor je zaustavljen pred originalnog roka dospeća od 11. juna 2013, i sva sredstva su otkupljeni od strane KPŠF. Godišnja kamatna stopa na depozit bila je 2.20% (2012: 2.20%), mesečno ponderirana i to sa kamatom reinvestirana mesečno. Oročeni depoziti su bili garantovani preko zaloga državnih obveznica zemalja OECD-a.

8 Investicije sa fiksnim rokom dospeća (nastavak)

8.2 Dužnički instrumenti trezora Kosova

	2013	2012
	EUR	EUR
Na dan 1 januar	13,928,911	-
Plasmani		
KV1100820084 T-Bill Mat. 23.01.2013 @3.05%	-	12,487,364
KV1101120114 T-Bill Mat. 20.03.2013 @2.36%	-	1,264,888
KV1102820282 T-Bill Mat.19.02.2014 @1.49%	9,925,301	-
KV1103020305 T-Bill Mat. 19.03.2014 @1.24%	1,719,262	-
KV1102140211 T-Bill Mat. 23.04.2014 @2.26%	11,546,252	-
KV1103420343 T-Bill Mat. 21.05.2014 @1.20%	14,909,512	-
KV1103240327 T-Bill Mat. 22.10.2014 @1.98%	14,705,355	-
	52,805,682	13,752,252
Kamata		
KV1100820084 T-Bill Mat. 23.01.2013 @3.05%	24,507	168,129
KV1101120114 T-Bill Mat. 20.03.2013 @2.36%	6,582	8,530
KV1102820282 T-Bill Mat.19.02.2014 @1.49%	54,121	-
KV1103020305 T-Bill Mat. 19.03.2014 @1.24%	6,128	-
KV1102140211 T-Bill Mat. 23.04.2014 @2.26%	181,232	-
KV1103420343 T-Bill Mat. 21.05.2014 @1.20%	20,337	-
KV1103240327 T-Bill Mat. 22.10.2014 @1.98%	55,405	-
	348,312	176,659
Otkupi (po dospeću)		
KV1100820084 T-Bill Mat. 23.01.2013 @3.05%	(12,680,000)	-
KV1101120114 T-Bill Mat. 20.03.2013 @2.36%	(1,280,000)	-
	(13,960,000)	-
Na dan 31 decembar	53,122,905	13,928,911

Kosovske državne hartije od vrednosti još uvek nisu ocenjene. Namera Upravnog odbora je da drži do dospeća investicije KPŠF-PS u kosovskom Trezoru dužničkih instrumenata.

9 Obaveze prema KPŠF - Operacije

	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
	EUR	EUR
Naknade naplaćene računima učesnika – plativi	292,357	290,047
Razlika od refundacija pogrešnih doprinosa – plativi	1,653	124,259
Ukupno obaveze prema KPŠF - Operacije	294,010	414,306

Na dan 31. decembra 2013, bilans plativih naknada u iznosu od 292,357 EUR odnosi se na naknade KPŠF-a naplaćene računima učesnika koje nisu prenete na KPŠF Operacije na datum izveštavanja (31. decembar 2012: 290,047 EUR sastojeno od 232,706 EUR za naknade KPŠF-a i 57,341 EUR za rabate otvorenih fondova).

Kada je dokazano da su penzijski doprinosi plaćene greškom, nominalni iznos se vraća kod platioca. U skladu sa politikama KPŠF-a u snagu od 1 januara 2012 razlika vraćenog iznosa i vrednost otkupljenih jedinica na dan nadoknade treba da se tretira kao prihod (ili rashod) KPŠF-Operacija. Pre 1. januara 2012 takve razlike su se odrazile na cenu jedinice imovine penzijskog fonda.

10 Obaveze za otkupljene jedinice

	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
	EUR	EUR
Obaveze za refundacije	73,620	9,324
Obaveze za povlačene štednje	38,727	-
Ukupno obaveze za otkupljene akcije	112,347	9,324

Na dan 31. decembra 2013, bilans penzionih sredstava otkupljeni putem refundacija ili isplate beneficija koja nisu preneti korisnicima do datuma izveštavanja iznosi 112,347 EUR (2012: 9,324 EUR).

11 Ne-doprinosi

	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
	EUR	EUR
Ne-doprinosi	13,334	4,892
Ukupno Ne-doprinosi	13,334	4,892

Ulazni transferi na račun naplate KPŠF-a u CBK, koji su u vreme obrade bankovnog izveštaja identifikovani da su plaćeni greškom i nisu penzijski doprinosi, klasifikuju se kao ne-doprinosi i ne konvertiraju se na jedinice. U svim ostalim slučajevima dolazni transferi doprinosa se konvertiraju u jedinice, a kasnije ako se dokazuje da su učinjeni greškom oni se otkupljaju putem refundacije. Na dan 31 decembra 2013, bilans ne-doprinosa koji još nije vraćen do datuma izveštavanja iznosi 13,334 EUR (2012: 4,892 EUR).

12 Revalorizacija investicija na raspolaganju za prodaju - neto

	Napomena	Za godinu završenu 31 decembar 2013	Za godinu završenu 31 decembar 2012
		EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	73,873,421	32,253,908
BNY Mellon – RRF	6.2	4,178,912	3,099,036
AXA – GILB	6.3	(7,693,843)	5,586,105
Schroders – SISF	6.4	1,621,419	4,793,834
Aquila – RP7	6.5	(4,951,455)	3,297,059
State Street – EMIF	6.6	(930,259)	1,628,458
ECM – DEC	6.7	1,429,999	2,211,981
BNP Paribas - GLF ¹		-	143,740
Neto povećanje od revalorizacija investicija na raspolaganju za prodaju		67,528,194	53,014,121

¹ Tokom 2012. godine KPŠF je otkupio u celosti investicije sa fonda BNP Paribas Global Liquidity Fund.

13 Prihodi kamata od investicija sa fiksnim rokom dospeća

	Napomena	Za godinu završenu 31 decembar 2013	Za godinu završenu 31 decembar 2012
		EUR	EUR
Raiffeisen Bank Kosovo	8.1	81,895	412,216
Obveznice trezora Kosova	8.2	348,312	176,659
Ukupni prihodi kamata od investicija sa fiksnim rokom dospeća		430,207	588,875

14 Prihodi kamata od bankarskih tekućih računa

		Za godinu završenu 31 decembar 2013	Za godinu završenu 31 decembar 2012
		EUR	EUR
Centralna Banka Republike Kosovo		-	7,603
Ukupni prihodi kamata od tekućih računa		-	7,603

KPŠF-PS tekući račun sa CBK ne plaća interes od 12. jula 2012. Pre toga kamata je obračunata svakodnevno po godišnjoj stopi od: 0.10% od 1. januara do 10. aprila 2012, i 0.05% od 11. aprila do 11. jula 2012; na stanje računa.

15 Ostali prihodi

Upravni odbor KPŠF-a je odlučio da refundira penzijska sredstva sa 3,000,000 EUR od viška KPŠF Operacija. Transakcija je izvršena u decembru 2013.

16 Naknade za upravljanje na teret računa učesnika

	Za godinu završenu 31 decembar 2013	Za godinu završenu 31 decembar 2012
	EUR	EUR
Naknade za zajedničke aktivnosti	1,796,645	3,997,932
Naknade za investicione aktivnosti	2,009,569	-
Naknade za operativne aktivnosti	793,250	-
Ukupno naknade za upravljanje na teret računa učesnika	4,599,464	3,997,932

Naknade su obračunate dnevno prema formuli:

$$\text{Naknada} = [\text{Bruto sredstva učesnika}] * [\text{Stopa}] / [\text{Broj dana u godini}] .$$

Ukupne naknade naplaćene nad bruto sredstvima učesnika u cilju finansiranja aktivnosti KPŠF-a za godinu koja se završava 31. decembra 2013 iznosi EUR 4,599,464 (2012: EUR 3,997,932).

Pre Zakona Br. 04/L-168 jedinstvena taksa (zajednička taksa upravljanja) je bila naplaćena u cilju pokrivanja zajedničkih aktivnosti, tj. investicionih i operativnih aktivnosti. Ovaj zakon je međutim uveo naplaćivanje dve odvojenih naknada/taksi: (i) naknadu za pokrivanje aktivnosti vezanim sa ulaganjem penzionih sredstava; i (ii) naknadu za pokrivanje operativnih aktivnosti.

Od 1. januara 2012 do 19. maja 2013, zajednička taksa upravljanja je bila naplaćena po godišnjoj stopi od 0.60%. Od 20. maja 2013 kada je Skupština Republike Kosova - u skladu sa novim zakonom - odobrila naknadu za investicione aktivnosti po godišnjoj stopi od 0.38% i naknadu za operativne aktivnosti po godišnjoj stopi od 0.15%, KPŠF je naplatila u skladu sa ovim novim stopama i vodila je odvojeno računovodstvo za investicione i operativne aktivnosti.

17 Pojedinačni računi učesnika

	Na dan 31 decembar 2013	Na dan 31 decembar 2012
	Broj računa	Broj računa
Računi bez povlačenja štednje	426,756	401,128
Računi sa povlačenjem štednje	20,503	16,936
Ukupno računa	447,259	418,064

Račun sa povlačenjem štednje predstavlja račune sa kojih su penzije štednje povučene zbog: (i) penzionisanje učesnika koji dostižu 65 godina ili koji postaju trajni invalidi; ili (ii) naslednici, smatrani zakonski pravim, naslede penzije štednje umrlog učesnika. Od 447,259 učesnika za koje je KPŠF otvorio račun penzijske štednje, 277,305 su imali doprinose koji pripadaju godini završenoj 31. decembra 2013 (31. decembar 2012: 266,026 od 418,064 otvorenih računa).

Doprinosi u KPŠF se uplaćuju od poslodavaca u korist zaposlenih koji su stalni stanovnici Kosova po stopi od najmanje 5% od bruto prihoda zaposlenika, za oba dvoje, zaposlenika i poslodavca. Zajedno sa dobrovoljnim doprinosima, zaposlenik i poslodavac mogu maksimalno da izdvoje do 15% od bruto prihoda zaposlenika.

Poslodavci su dužni da dostave podatke plate u portal PAK-a kako bi dobili dokument plaćanja za dati mesec. Samozaposleni uplaćuju doprinose kvartalno. PAK čini dostupnim informacije za KPŠF i takođe je odgovoran za poštovanje od strane poslodavaca i sprovođenje takvih pridržavanja putem kazni izdatih delikventnih poslodavcima.

17 Pojedinačni računi učesnika (nastavak)

Uglavnom zbog nesavršene prirode procesa prikupljanja i izveštavanja na snazi pre četvrtog kvartala 2012, kada je uveden portal, prikupljena sredstva nisu u potpunosti prenete na individualne račune učesnika. Od kako je uveden portal ogromna većina doprinosa se dodeljuju individualnim računima na isti dan kada se obrađuju uplate. Uglavnom zbog neprijavlivanja od strane poslodavaca za prethodne periode, iznos od 12,849,215 EUR nije bio dodeljen na pojedine račune učesnika na dan 31. decembra 2013 (31. decembar 2012: 17,544,647 EUR).

Tokom 2013. godine KPŠF je dodelio iznos od 4,575,373 EUR na individualne račune od iznosa nedodeljenih doprinosa na dan 31. decembra 2012.

Priroda i razlog doprinosa nedodeljenih na pojedine račune učesnika je dat u prilogu:

Razlog	Na dan	Na dan
	31 decembar 2013	31 decembar 2012
	EUR	EUR
Poslodavci nisu podneli izveštaje doprinosa	11,269,000	15,473,692
Doprinosi nisu dodeljeni u račune poslodavaca	1,022,564	1,490,817
Netačne kombinacije broja lične karte i imena/prezimenaa	557,651	580,138
Ukupno nedodeljenih doprinosa	12,849,215	17,544,647
Kumulativni doprinosi konvertisani u jedinice do datuma izveštavanja	844,639,632	725,483,382
Nedodeljeni doprinosi kao procenat kumulativnih doprinosa konvertisane u jedinice do datuma izveštavanja	1.5%	2.4%

Drugi način kako bi se video napredak procesa savršenja je uporedbom alociranih sredstava i neto imovine pod upravljanjem, kako je navedeno u nastavku:

	Napomena	Na dan	Na dan
		31 decembar 2013	31 decembar 2012
		Value EUR	Value EUR
Neto imovina doprionosioca		921,051,977	747,487,687
Dospeli doprinosi ne konvertirani u jedinice na dan izveštavanja	5	(7,869,239)	(7,733,747)
Neto imovina doprionosioca konvertiranih u jedinice		913,182,738	739,753,940
Bilans sredstava u individualnim računima		898,282,029	720,926,504
Procenat neto imovine doprionosioca konvertovanih u jedinice koji su u individualnim računima		98.4%	97.5%

18 Isplaćivanje beneficija kroz povlačenje u fazama

U skladu sa administrativnim uputstvom CBK-a januara 2013. godine, učesnici penzionisani sa bilansom iznad 2,000 EUR na računu sa KPŠF, moraju da povuku svoju štednju u fazama. Učesnici povukaju sredstva mesečno u visini od: 1% od balansa računa na dan penzionisanja od KPŠF ili 150 EUR, koji god je veći (2012: 1% od balansa ili 100 EUR, koji god je veći, po administrativnim uputstvom CBK-a januara 2008. godine). Instrukcija je uslovna do vremena kada će anuiteti biti na raspolaganju na Kosovu. Prilikom odlaska u penziju kompletan bilans KPŠF računa učesnika se prenosi na poslovne banke ugovorene za pružanje usluge povlačenja u fazama, i sredstva se više ne obračunavaju kao sredstva KPŠF-PS. Lica koji se penzionišu sa stanjem do 2,000 EUR nastavljaju da podižu štednju jednom isplatom.

19 Izveštaj o promenama u jedinicama koja pripadaju doprinosiocima

	Napomena	2013	2012
		#	#
Na dan 1 januar		662,262,094	568,472,223
Izdate jedinice u toku godine		101,884,208	104,467,613
Otkupljene jedinice zbog povlačenja sredstva		(9,207,956)	(8,017,929)
Otkupljene jedinice zbog refundacija i korekcija		(1,287,954)	(2,659,813)
Na dan 31 decembar		753,650,392	662,262,094
Neto imovina doprinosioca konvertiranih u jedinice	17	913,182,738	739,753,940
Neto vrednost jedinice na dan izveštavanja		EUR 1.2117	EUR 1.1170

20 Dešavanja posle datuma finansijskog stanja

Za prva dva meseca 2014. godine, KPŠF-PS poseduje sledeće finansijske podatke koji su zasnovani na nerevizirane finansijske izveštaje:

	Na dan 28 februar 2014
	EUR
Ukupno Imovina	944,845,835
Ukupne obaveze (kratkoročne)	(431,714)
Neto imovina doprinosioca	944,414,121

	Za period 1 januar do 28 februar 2014
	EUR
Profit i kamate od revalorizacije investicija	8,673,614
Naknade za upravljanje na teret računa učesnika	(789,069)
Povećanje neto sredstava doprinosioca	7,884,545

Ne postoje kasniji događaji koji zahtevaju prilagođavanje ili dalje obelodanjivanje u finansijskim izveštajima za godinu koja se završava 31. decembra 2013.